

SİNEMA VE ORTAK PAZAR*

Prof. Dr. Gérard LYON-CAEN

Çeviren :
Prof. Dr. Akar ÖÇAL

Roma Andlaşmasının sinemaya uygulanmasının ortaya çıkardığı sorunlar, gerçekten ilginçtir; zira Avrupanın ekonomik bakımdan birleşmesinin hem çok temenni edildiği hem de çok güç olduğu bir endüstri dalının söz konusu olduğunda kuşku yoktur. **Çok temenni edilir**, çünkü milli piyasa, uzun süreden beri giderek maliyeti artan filmlerin amortismanı için yetersiz kalmıştır; çünkü, 1945'den sonra, avrupa sinemasını, amerikan rekabetine karşı korumak zorunluluğu belirmiş ve birlik sayesinde güçlenme olanağı ortaya çıkmıştır; çünkü ortak yapımın hukuki tekniği, henüz başlangıç halinde bile olsa, zaruri olarak Ortak Pazar'a girmiştir. **Çok güçtür**, çünkü hiçbir endüstri dalı yalnızca gümrükle ilgili olarak değil aynı zamanda yasal bakımdan da, artık bir himaye rejimini kabul etmemektedir; çünkü liberalizm, bu endüstri dalının sevk ve idarecileri için, yavaş gerçekleşen bir ölümü işaret etmektedir; çünkü sinema, kültürün tezahür şekillerinden biridir ve

(*) «Cinéma et marché commun», *Revue trimestrielle de droit commercial*, Tome XVI, Année 1963, No. 2, s. 213-219.

kültür de millidir; nihayet, çünkü sinema endüstrisi, içlerinde televizyonun rekabetinin de yer aldığı çeşitli sebepler dolayısıyla, kriz içindedir ve Roma Andlaşmasının böyle güçsüz bir ekonomik faaliyete uygulanmasının, hastalığı sonuçlandıran bir şok olma tehlikesi vardır.

Bu sebeple sinema ile ilgili mesleki teşekküller, birçok kez, görüşlerini Avrupa çapında belirtmek imkânı bulmuşlar ve yetkili örgütler incelemeleri, istatistikleri ve geleceğe yönelik analizleri gerçekleştirme yolundaki çabaları arttırmışlardır (I).

Bu inceleme, kurumsal ve yasal alanlara ilişkin olup bunlar arasında münakaşaların temelini oluşturan üç noktaya ışık tutaacaktır. Film, hem bir fikri eserin temelini oluşturduğu hem de kıymeti olan bir endüstriyel ürün durumunda olduğu için, ilk olarak, şu sorun ortaya atılabilecektir: Film, gerçekten, Roma Andlaşmasının kapsamına alınabilir mi? Eğer alınabilirse bu andlaşmanın şartları ile edebi ve artistik eserlerin tabii olduğu andlaşmaların hükümleri birbirleriyle nasıl kombine edilecektir? (I).

Bu güne kadar Topluluk yetkililerinin dikkatini çeken husus, esas itibariyle, Roma Andlaşmasından doğan mal ve hizmetlerin değişiminin serbestleştirilmesi usulünün, sinema faaliyetleri konusunda, en iyi şartlar içinde, nasıl ele alınabileceği konusudur (II).

Nihayet, kesin fakat tipik konu, devletin sinema endüstrisine yardımının ne olacağı konusudur. Devlet yardımı, Roma Andlaşmasına rağmen, muhafaza edebilecek midir? Eğer durum öyle olmazsa, yardım kayıtsız şartsız kaldırılmalı mıdır yoksa bunun yerine gelecek yeni formüller bulunabilecek midir? (III).

(1) **Conférence européenne du cinéma et de la télévision** (Solvey Enstitüsünce organize edilmiştir), Bruxelles, şubat 1961; **Projet de directive en matière de cinéma** (Ortak Pazar Komisyonunca, gerekçesiyle birlikte hazırlanmıştır); **Colloque international du droit cinématographique** (Avrupa Hukukçular Kurumunca organize edilmiştir), Paris 1962; **Congrès de l'Union européenne des techniciens du film et de la télévision**, Venise, eylül 1962; **Bibliographie et statistiques sur les problèmes européens du cinéma** (Milli Sinema Merkezince yayımlanan dökümanlar), Paris 1953, 1959, 1960.

I. ROMA ANDLAŞMASI VE BERN BİRLİĞİ: MAL VE FİKRİ ESER OLARAK FİLM.

a) Bu sorun, yukarıda anılan toplantılara katılanları pek ilgilendirmiş olarak görünmemektedir. Roma Andlaşması mal, hizmet ve şahısların serbestçe dolaşımını sağlamaktadır. Bu anlaşma, bir edebi, artistik eserde veya müzik eserinde olduğu gibi, fikir mahsulü eserlere uygulanabilir mi? Bu konudaki tereddütler -andlaşmada bu konuda bir hüküm bulunmaması dışında-, eserin piyasaya sürülmesinin münhasıran eser sahibine ve onun tarafından akdedilen andlaşmalara bağlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Eser sahibi, eserin bir yabancı lisana çevrilmesine izin verebilir, fakat bir başkasına çevrilmesini kabul etmeyebilir; çoğaltma hakkını, nüshaları İtalya'da satması için bir İtalyan editöre devredebilir fakat bir Alman editöre tevdi kabul etmeyebilir. Eserin, genişliği ve özel şartları içinde işletilmesi, yalnızca sahibine aittir ve bu kural açık ekonomik bir karakter taşımasına rağmen, manevi hakka dayandırılabilir.

Buradan hareketle rahatça şu sonuca ulaşılabilir ki, bir fikir ürünü olarak sinema eseri, Roma Andlaşmasının şartlarına tabi değildir ve farklı örgütlerce savunulan da budur. Yalnızca bu eserin sahipleri onun piyasaya sürülmesine karar verebilir ve onlar tarafından devredilen hakların genişliği de çeşitlilik gösterir. Eser sahipleri, sinema eserin münhasıran işletilmek hakkını yapımcıya devrederlerse (11 Mart 1957 tarihli kanun, Mad. 14), sinema eserin gösterileceği ülkeleri ve gösteri şartlarını saptamak da yapımcıya ait olur. Ortak Pazarla fikri eserler arasındaki bu çelişki, asla şaşkırtıcı değildir: Fikri eserler işletme tekeli özelliği içinde doğar ve yaşarlar halbuki Ortak Pazar serbest rekabete istinad eder.

b) Bu düşünce tarzı aşırı görülür ve filmin yalnızca bir eserin aracı değil aynı zamanda sui generis bir mal olduğu -hatta film ilişkin mukavelelerin gerçekte bazı şahısların (sanatçılar, teknisyenler, gerçekleştirici) hizmetleriyle ilgili olduğu mal ve hizmetlerin de Roma Andlaşmasının kapsamına girdiği (Mad. 9. ve 59)- yolunda bir itiraz söz konusu olabilirse de, o zaman da, Roma Andlaşması ile edebi ve artistik eserlerin tâbi olduğu andlaşmaları kombine etmek güçlüğü ortaya çıkacaktır. Roma Andlaşmasının altı ülkesi de 1952 tarihli Cenevre Andlaşmasını imza etmiş ve onanmışlardır; fakat özellikle, bu altı ülke Bern Birliği üyesidir ve bu

Birliği kuran andlaşmayı ve daha sonraki değişiklikleri onamışlardır.

Oysa, şunu itiraf etmek gerekir ki, Bern Birliđinin tekniği ile Topluluğun tekniği birbirinden farklıdır. Bern Birliđinin tekniği, veçhelerinden biri sayesinde Roma Andlaşmasının tekniğinden daha kapsamlıdır: Bu teknik, edebi ve artistik eserlerin korunmasıyla ilgili olarak yeknesak bir hukukun mevcudiyetine dayanır. Fakat, bir başka görüş açısından, bu teknik, sınırların kaldırılması konusunda daha ihtiyatkârdır ve kanunlar ihtilafı ve yabancıların durumu konusunda menşе ülke anlayışına dayanmaktadır.

Plâk ve kitaplar için Roma Andlaşmasına tabi olma, Bern Konvansiyonun uygulanmasına mutlaka ters düşmez. Gerçekten bir kitap ya da bir plâk satın alan kimse bir ürün almış olur ve basılı ya da kayıtlı eser üzerinde hiçbir şekilde bir fikri hak elde etmiş olmaz. Şunu düşünmek mümkündür ki, plâk ve kitapların sınırlar arasında dolaşımı, eser sahibinin yayım hakkına ve onun tarafından editörlere devredilen haklara riayet etmek şartıyla, kolaylaştırılsın. Halbuki, bir film iktisap eden kimse, yalnızca bir ürün iktisap etmiş olmadığı aynı zamanda haklar da -özellikle filmin kopyasının onsuz hiç bir kıymet taşımayacağı aleni icra hakkı- iktisap ettiği için, farklılık açıktır.

Altı ülkenin sinema eserlerine ilişkin haklar konusundaki mevzuatın aynı olmadığı eklenebilirse de, sinemacılık faaliyetinin Avrupa çapındaki entegrasyonunda karşılaşılabilecek engellerin bu sebeple artacağını derhal görmek mümkündür.

II. DİREKTİF PROJESİ YA DA DEĞİŞİM SERBESTİYETİNE AYKIRI DÜŞÜNCELER: FİMLERİN TANIMI VE TABİYETİ.

a) Roma Andlaşmasının sinemaya uygulanması gümrük ve kontenjan engellerinin kaldırılması açısından ele alınmıştır ve sinemaya ilişkin bu ilk direktif projesinde güdülen, amaç filmlerin değişiminde serbestiyete, daha doğrusu serbest hizmet arzındaki kısıtlamaların kaldırılmasına ulaşmaktır (Roma Andlaşması, (Mad. 60, § 1) (2).

(2) Bkz. M.SCHAFER: Rapport présenté au nom du Comité économique et social, Bruxelles, ekim 1962; CASTELAIN, VALTER ve WEILL-LORAÇ tarafından Colloque de droit cinématographique'e (Paris, aralık 1962) sunulan rapor.

İlk direktif projesinde bu amaca ulaşmak için şunlar öngörülmüştür: 1. Kısa metrajlı filmlerin, aktüalite filmlerinin ve uzun metrajlı kültürel filmlerin ithalât, dağıtım ve gösterilmesinde tam serbestiyet; 2. Altında yazı olsun olmasın **orjinal anlatımlı** (uzun metrajlı) filmlerin ithalâtı, dağıtımı ve gösterilmesinde tam serbestiyet. Bu iki noktada yalnızca bugünkü durumun sağlamaştırması söz konusudur. 3. İşletmenin gerçekleştirdiği devletin lisansına **çevrilen** uzun metrajlı filmler için Topluluk üyesi ülkeler kontenjan uygulayacaklardır. Fakat bu kontenjanlar, iki taraflı anlaşmalar yoluyla, yakın zamanda genişletilmiştir. Proje, bugün için, kaldırmaya kadar gitmeksizin, kontenjanların genişletilmesini bir bakıma dondurmayı öngörmektedir. Bir yıl boyunca kabul edilecek asgari altmış film, bugün için, iki taraflı uygulamalara uygun düşen rakam olarak göz önünde tutulmuştur. Bu durumda, ölçüde ihtiyatlı davranma söz konusudur ve bu rakama her halde erişilemeyecektir. «Kota» rejiminin sürdürülmesine milli filmler yararına olarak izin verilmiş olması da bunu doğrulamaktadır. Yalnızca Roma Andlaşmasında öngörülen 3. devrenin bitimi halindedir ki bu farklar ortadan kalkacaktır (3).

b) Bu liberasyon politikasının uygulanmasını bugün için sağlamak amacıyla, direktif projesi, filmin tarifini vermeği yararlı bulmuştur. Bu tarif tenkit edilmiştir ve bundan da uzak kalamazdı; zira tarifin sınırlayıcı bir karaktere sahip olması gerekliliğine rağmen odio-vizüel araçların tekniği devamlı değişim halindedir. Tarif, muhtemelen, televizyon filmlerini (televizyon filmi) direktifin kapsamından çıkarılmasını amaçlamıştır. Bu tür filmler bugün için Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanan bir başka dökümanın kapsamına almıştır: Televizyon filmlerinin değişimi için Avrupa sözleşmesi (4).

Böyle bir ayırım yapılması üzücüdür; zira uzmanlar, sinema filmi ile televizyon filmi arasında artık bir fark kalmadığı konusunda bize teminat vermektedirler: Canlı görüntü aracı (optik ve elektromanyetik) aynıdır ve aynı bant bir salonda gösterme ya da dalga yayımı için farksız biçimde kullanılabilir.

(3) Yabancı filmlerin işletilmesine ilişkin günümüz, Fransız Pozitif hukuku 3 Kasım 1948 tarihli kararnameyi yürürlükten kaldıran 12 Haziran 1961 tarihli kararnameyle tesis edilmiştir.

(4) STRACHNOV'un yorumu (Dr. auteur, 1959, s. 40), TOURNIER (Rev. internat. Dr. auteur, 1959, Fas. XXIII).

c) Bununla beraber direktif projesinde başlıca çelişki, kuşkusuz, bu noktada değildir. Sinemanın ortak pazarının ortaya çıkmasını teşvik eğilimi gösteren bu belgedeki çelişki, film tabiiyeti kavramının sistematik bir şekilde kullanılmış olmasında yatmaktadır. Tabiiyetin altı kriterini oluşturan aşağıdaki gereklere uyan bir filmin, bir üye ülkenin tabiiyeti taşıdığı kabul edilmektedir: Stüdyolar milli topraklar üzerinde kurulmalıdır; konuşulan lisan milli lisan olmalıdır; edebi eserler ve müzik eserleri sahipleri, yurttaslardan olmalıdır; **sahneye koyan** bir yurttas olmalıdır; başlıca **ışarkadaşları** (teknisyenler ve sanatçılar) filmin tabiiyetini taşıdığı devletin vatandaşlarından olmalıdır (5).

Oysa filmlerin tabiiyeti konusundaki bu düşünceler hatalıdır-pratik bakımdan etkisizdir-, üstelik, olayda, beklenmeyen düşünceler durumundadır.

Teknik açıdan hatalıdır; çünkü bir maddi mala, filme, uygulanabilir tabiiyet, hukuken hatalı bir düşünce teşkil etmektedir. Yalnızca şahısların (gerçek ve belki de hükmi) tabiiyeti vardır.

Bir nesnenin tabiiyetinden bahsedildiğinde, yalnızca bu nesnenin tabii olduğu kanun, özellikle onun devir şekli (gemi-hava taşıtı) belirtilmek istenir. Fransız filmi mevcut değildir: Fransız kanunlarına tabii olan, onlara bazı üstünlükler sağlayan filmler vardır; Fransızca sözlü filmler mevcuttur, bu ise başka şeydir. Fikri mülkiyetle ilgili olan şeyler için de tabiiyetten söz edilemez: Onların menşee ülkeleri vardır. Nihayet «hakim» tabiiyeti aramanın gerekli olduğu ortak yapımların genelleşmesi de bu kavramı daha suni kılmaktadır.

Sinema filmlerine tabiiyet tanınması teknik açıdan hatalı olduğu kadar pratik bakımdan da etkisizdir. Sorumlu makamların istediği şey, altı üye ülkede yapılan filmlerle öteki ülkelerde yapılan filmler arasında açıkca bir farklılık yaratılma imkânının sağlanmasıdır. Değişim serbestiyeti bu sonunculara uygulanamaz. Oysa Truva atı, bütün devletlerde geçerli olan bir metot durumundadır. Uzun süredir, bir yabancı ülke, topluluğa girmiştir. Orada sözü edilen altı kritere uygun filmleri yapmaktadır; Üye devletlerle

(5) Filmlerin tabiiyeti ile ilgili olarak bkz. LYON-CAEN/LAVIGNE, *Traité Droit du cinéma*, T.II, No.761 vd. Fransız filmini tanımlayan ilk metin durumunda olan 21 temmuz 1932 tarihli kararnameden beri kavram yalnızca milli sanayi ve el emeğini koruma politikası bakımından kullanılmaktadır.

öteki ülkeler arasındaki ortak yapıma ilişkin olarak direktifteki gevşeklik, böyle bir yapıma imkan vermemektedir.

Nihayet, şunu da saptamak şaşırtıcıdır ki, Roma Andlaşmasının sinemaya uygulanmasında hâkim olan düşünce şudur: Filmle-
rin tabiiyetinde aşırı himayecilik. Direktiften daha ziyade, avrupa
tipi film kavramını, ortak yapım andlaşmalarının genelleşmesinin
bir türünü ortaya çıkarması bekleniyordu.

Filmlerin tabiiyeti konusundaki bu tenkitlere karşı yapılan
itirazlar, filmi, milli kültürün bir vasıtası olarak görmek arzusun-
dan doğmaktadır. Bu durumda estetik alana geçilir ve filmlerin,
bir oyalanma aracı durumuna girmemesi temenni edilir. Büyük
eserler, gerçekten bir kültürün, hayat türünün, tarihin, folklorun,
davranışın şu ya da bu veçhesini aksettirirler. Fakat bununla, film-
lerin tabiiyetinin hukuki kavramı arasında ne gibi bir ilişki vardır?
«Milli» büyük eserler dışarıda gerçekleştirilebilmiştir.

d) Roma Andlaşmasının sinemaya uygulanması daha başka
sorunları da mevcuttur. Roma Andlaşması işçilerin serbestçe dola-
şımını öngörmektedir (48 ve 49 maddelerin uygulanmasından ola-
rak 15 nolu düzenleme), 15 sayılı düzenleme ile sinemaya ilişkin
direktif projesi arasında tam bir ahenk var mıdır? Sanmıyorum,
çünkü, açıklandığı gibi, filmin tabiiyeti geniş ölçüde işarkadaşları-
nın tabiiyetine bağlıdır; halbuki işçilerin dolaşımı konusunda işçi-
lerin tabiiyeti normal olarak giderek hesaba katılmamakta ve **milli**
istihdam piyasasının önceliğinden ayırım yapmaksızın **avrupa**
istihdam piyasasının önceliğine geçilmektedir. Yani, sadece sine-
maya, uzmanlaşmış el emeği kullanan ya da el emeğinin hâkim
olduğu mesleğe, uygulanan istisnai bir rejime doğru yönelme teh-
likesi yaratacaktır: Yapımcılar, ancak, film çekiminin yapıldığı ül-
kenin vatandaşı olan işarkadaşlarını işe almak durumunda kala-
caklardır. İstihdam şartları ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğini
de buna eklemek gerekecektir. Çeşitli uzmanların belirttiği gibi,
eğer film endüstrisinde işçilerin serbestçe dolaşımının gerçekle-
ştirilmesi isteniyorsa, altı ülkeden mesleki sınıflamanın birörnek
hale getirilmesi gerekecektir ki, kuşkusuz bu da avrupa çapındaki
bir andlaşmasının imzalanmasına bağlıdır (6).

(6) Bu sorunlarla ilgili olarak bkz.: *Le cinéma dans la politique européenne*, Av-
rupa Film ve Televizyon Teknisyenleri Birliğince yayımlanan memorum;
DEGAND'ın *Colloque international de droit cinématographique*'e sunduğu
rapor, Paris, Aralık 1962.

III. DEVLET YARDIMLARININ ŞEKİL DEĞİŞTİRMESİ, SÜRDÜRÜLMESİ YA DA ORTADAN KALDIRILMASI

Film endüstrisi, hiç olmasa İtalya ve Fransa'da, özel krediler ve devlet yardımları ile yaşamaktadır.

a) Mesleki çevreler, özel kredi ile ilgili olarak, Almanya hariç olmak üzere, bir avrupa sicili kurulması yollarını aramanın yerinde olacağı kanısındadırlar. Fransa'da sicil, açığa vurulan işlemlerin, gelirlerin devrinde kolaylaştırılmış bir usul durumunda olan teslimsiz rehin gibi, üçüncü şahıslara ileri sürülebilmesi imkânını sağlar. Finansman sorunu giderek bir tek devletin sınırlarını aşan bir karaktere bürünmekle olduğundan, bir avrupa sicilinin kurulması- film yapımında gerekli olan krediler için bir teminat türü olarak-, Almanya dışında, tüm uzmanlarca tartışmasız teklif edilmiştir. Roma Andlaşmasının bu konuda herhangi bir etkisi olacağını sanmıyorum (7).

b) Öte yandan, ikinci nokta ile ilgili olarak, Roma Andlaşması, devlet yardımlarına da değinmektedir. Devlet yardımı Fransa (D., 16 haziran 1959) ve İtalya'da (31 temmuz 1956 tarihli kanun) uygulanmaktadır; fakat kaliteli filmlere prim verilmesi nazara alınmazsa Almanya'da böyle bir uygulama yoktur (açıkçası Almanya'da sinema sanayiinin durumu parlak olmaktan uzaktır). Fransa'da devletin mali desteği resim şeklinde görülmektedir (çıkış resmi özellikle yer ücretinden alınan artan oranda resim). Bu destek Fransız yapımcılarına yapılıp ve yardım olarak kredi şeklinde uygulanır. Fakat bu yardım gerileme durumunda olup, kural olarak 1967 yılında tamamen kalkmış olacaktır.

Oysa Roma Andlaşması, üye devletlerin, milli işletmelerini öteki üye devletlerin işletmeleri zararına olarak teşvik sonucunu doğuracak tedbirler almasına izin vermemektedir: Yardım yapılması kuşkusuz rekabeti ihlâl eder ve tabiiyetle ilgili bir ayırım yapılmasına yol açar. Roma Andlaşmasınının 92. maddesinde bu konuda şu ibare yer almaktadır: «Belirli işletmeleri veya istihsal dallarını daha müsait duruma sokmak suretiyle rekabeti bozan ve-

(7) Bu nokta *Conférence européenne du cinéma et de la télévision* (Bruxelles, int.de sociologie Solvay, Şubat 1961)' de etraflıca incelenmiştir; Ayrıca bkz. CASTELLAİN/GORLINE: «Lerregistre européen de la cinématographie» (Rev. int. Dr. auteur, temmuz, 1961).

ya bozma tehlikesi yaratan devletlerce veya hangi tarzda olursa olsun devlet kaynakları vasıtasıyla yapılan yardımlar, üye devletler arasındaki ticarete zarar verdiği nisbette Ortak Pazarla bağdaşmaz». Sinemanın ancak devlet desteği sayesinde yaşayacağı düşüncesinin benimsenmesi halinde, bu hüküm karşısında nasıl bir yol izlenecektir?

Herşeyden önce, sinemanın devlet yardımları ilkesine **92. maddenin getirdiği istisnalardan** yararlandırılması düşünülebilecektir: Bazı müstehlike sosyal nitelikli yardımlar yapılması; tabii afetlerin yol açtığı zararları gidermek için yardım yapılması; muhtaç bölgelerin ekonomik kalkınmalarına teşvik amacıyla yardım yapılması; özellikle, **ortak çıkarlara aykırı olarak değişim şartlarını bozmadıkça, bazı faaliyetlerin gelişmesini kolaylaştırmak için** yardımda bulunulması: Burada sözü edilen sanayi gemi yapım sanayiidir. Bazı kimseler bu konuda sinema ile bir benzerliğin olduğu kanısındadırlar; onlara göre, her iki halde de gümrük vergileri ile üçüncü devletlerin mallarına karşı yapılacak himaye tesirsizdir ve 92. maddenin II ve III. fıkralarında sıralananlar sınırlayıcı bir nitelik taşımaktadır: Bununla beraber, istisnalar konusunda sıkı bir yorumlama sözkonusudur. Sinemanın 92. maddesinin II. ve III. fıkralardaki istisnaların arkasına sığınabilmesi, bazı sorunların doğumuna yol açabilecektir (8).

Demek ki, **tüm devlet yardımları**, vergilemenin kaldırılması karşılığında yok edilebilecektir. Sinema ve televizyon arasındaki rekabet o dereceye ulaşmıştır ki, sinemanın istisnai bir vergilemeye tabi kılınması, bir haksızlık teşkil eder. Salon işleticileri bu durumun kabulünü istemekte dirler; çünkü onlar artık devletin mali desteğinden yararlanmamakta ve çok ağır biçimde vergilendirildiklerinden yakınmaktadırlar. Fakat verginin kaldırması daha kötü sonuçlara yol açmayacak ve yardımların kesilmesi avrupa sinemasının yok olmasının işareti olmayacak mıdır?

Çeşitli mesleki örgütlerce ileri sürülen ve bazı hukukçularca savunulan bir üçüncü nokta da şudur (9): Altı ülke için ortak bir

(8) Bu konuda Carboni'nin yazılı bir sorusuna AET Komisyonunca verilen cevap için bkz. No.72, J.O.C.E, 3 şubat 1962.

(9) **Comité de l'industrie cinématographique européenne**: Cannes birleşimi (Mayıs 1962), Venise birleşimi (eylül 1962), Paris birleşimi (ekim 1962); LUCY WILLETZ'in **Colloque international de cinématographique'e** (Paris, aralık 1962) sunduğu rapor.

sistem, **sinema sanayiinin desteklenmesi için bir avrupa fonu**, oto-finansman fonu, kurulmalıdır. Bütün avrupa sinemalarında bir resim alınacak, daha sonrada bu, avrupalı yapımcılar arasında paylaştırılacaktır (burada milli film kaybolmakta, o, avrupa filmi arkasında yer almaktadır). Hukuki çerçeve için düşünülen ise şudur: Topluluğun altı devleti arasında özel bir milletlerarası anlaşma imzalanmalıdır. Bu proje cazip ve şumullüdür. Bu sistemin bir parafiskal gelirin ihdasına dayanmakta olması, onun ciddi te-reddütlerle karşılaşacağı intibasını uyandırmaktadır. Bununla beraber, bu yolla altı ülkenin yapım işletmeleri arasında tabiiyet bakımından hiçbir ayırım yapılmayacağı ileri sürülerek, onun Roma Andlaşması ile tam bir uyum içinde bulunduğu; öte yandan avrupa sinemasının öteki ülkelerin sineması karşısında kendini savunma imkânına kavuşacağı, ileri sürülmüştür. Bununla beraber GATT ile olan uyumluluğun tetkiki gerekecektir.

Nihayet bu teklif nazara alınmazsa, tamamen mesleki bir fon, avrupa **meslek sandığı** tavsiye edilebilecektir; bu konuda devlet müdahalesinin yol açtığı itirazların hiçbirisiyle karşılaşmak ihtimali de yoktur. Fakat sinema mesleği, kuşkusuz, birleşme konusunda yeterli bir düzeye erişmiş değildir. Yasaklanan birleşmeler konusundaki tehlike de akıldan uzak tutulmamalıdır (10).

* * *

Bu kısa açıklamadan da görüldüğü gibi, 92. maddenin sinema endüstrisine, uygulanması, ciddi sorun ve tehlikeler yaratmakta, binnetice red edilmektedir. Roma Andlaşmasının dayandığı yeni liberal düşünce, yer ücretlerinin yapımın maliyetine uydurmasını (yer ücreti yerel talep karşısında çok yüksek olduğundan) ya da yapımın maliyetinin düşürülmesini gerekli kılmaktadır. Oysa filmlerin maliyeti giderek artmaktadır.

Sinema Ortak Pazara, hatta bir çıkmaza girmiştir.

(10) LUCY MILLEMETZ: «L'industrie cinématographique et la réglementation des ententes dans le Marche Commun» (**Bulletin Centrenational du cinéma**, nisan 1962).